

OBSAH

1	SVALOVÁ PRÁCE	10
1.1	Funkční morfologie kosterního svalstva	10
1.1.1	Svalové vlákno	10
1.1.2	Typy svalových vláken.....	13
1.1.3	Svalová kontrakce	14
1.1.4	Regulace svalové činnosti	16
1.1.5	Druhy svalových činností	16
1.2	Energetické zdroje pro svalovou práci	17
1.2.1	Jednotky používané ve fyziologii práce pro svalový výkon a množství vykonané práce	17
1.2.2	Energetické zdroje pro svalovou kontrakci.....	17
1.2.3	Anaerobní metabolismus.....	18
1.2.4	Aerobní metabolismus.....	19
1.2.5	Bazální metabolismus (BM)	23
1.3	Měření energetického výdeje	23
1.3.1	Měření energetického výdeje metodou nepřímé kalorimetrie.....	23
1.3.2	Stanovení energetického výdeje z velikosti minutové ventilace plic	29
1.3.3	Výpočet metabolické produkce z hodnot srdeční frekvence	29
1.3.4	Výpočet energetického výdeje z individuální regresní rovnice vyjadřující vztah mezi SF a EV	30
1.3.5	Tabulkové metody na stanovení metabolické produkce.....	31
1.3.6	Výpočet celosměnového energetického výdeje.....	36
1.4	Hodnocení energetického výdeje u dynamické práce vykonávané velkými svalovými skupinami	37
1.4.1	Hodnocení energetického výdeje u dynamické práce vykonávané velkými svalovými skupinami na základě energetického výdeje	38
1.4.2	Hodnocení dynamické práce prováděné velkými svalovými skupinami na základě srdeční frekvence	41
1.4.3	Hodnocení dynamické práce vykonávané omezenými svalovými skupinami	42
1.5	Reakce kardiovaskulárního systému na svalovou zátěž	43
1.5.1	Úloha kardiovaskulárního systému při zajištění přísunu kyslíku do pracujících svalů.....	43
1.5.2	Měření srdeční frekvence při práci.....	47
1.5.3	Hodnocení srdeční frekvence	48
1.6	Měření a hodnocení práce převážně statické	48
1.7	Zdravotní důsledky nadměrné svalové zátěže	51
1.7.1	Fyziologická únava	51

1.7.2	Patologická únava.....	52
1.8	Práce prováděné "malými svalovými skupinami" - lokální svalová zátěž	53
1.8.1	Diagnostika a hlášení nemocí z povolání z přetěžování	54
1.8.2	Expoziční (hygienická) kritéria pro přiznání nemoci z povolání z přetěžování	55
1.8.3	Definice lokální svalové zátěže (LSZ)	56
1.8.4	Integrovaná elektromyografie (IEMG).....	56
1.8.5	Hodnocení lokální svalové zátěže	64
1.8.6	Prevence poškození zdraví z práce z přetěžování pohybového aparátu.....	71
1.8.7	Zdravotní důsledky přetěžování muskuloskeletárního systému	73
1.9	Literatura.....	96
2	PRACOVNĚ TEPELNÁ A CHLADOVÁ ZÁTĚŽ	98
2.1	Vliv tepelně vlhkostních podmínek na pracovní pohodu, pracovní výkon a bezpečnost práce	98
2.2	Měření tepelně vlhkostních parametrů prostředí	100
2.2.1	Měřené hodnoty.....	101
2.2.2	Hodnoty vypočítané.....	108
2.2.3	Tepelný odpor oděvu.....	109
2.3	Teplota tělesného jádra a její měření.....	111
2.3.1	Teplota tympanální (t_y)	112
2.3.2	Teplota rektální (t_{re}).....	112
2.3.3	Teplota orální (t_{or}).....	112
2.3.4	Teplota v zevním zvukovod (t_{ac})	112
2.3.5	Teplota esofagiální (t_{es}).....	112
2.4	Řízení a regulace teploty tělesného jádra	113
2.4.1	Výměna tepla – rovnice tepelné bilance	117
2.4.2	Suchá výměna tepla.....	117
2.4.3	Mokrý výměna tepla.....	117
2.5	Adaptace na práci v horku	119
2.6	Reakce organismu na pracovní tepelnou a chladovou zátěž – kritéria hodnocení	120
2.6.1	Reakce fyziologických ukazatelů na pracovní tepelnou zátěž	120
2.6.2	Predikce reakce fyziologických ukazatelů na pracovní tepelnou zátěž.....	128
2.7	Hodnocení pracovní tepelné zátěže	130
2.7.1	Hodnocení pracovní tepelné zátěže na pracovištích s uniformní tepelnou zátěží.....	130
2.7.2	Hodnocení pracovní tepelných podmínek na klimatizovaných pracovištích	132
2.7.3	Hodnocení pracovní tepelných podmínek na pracovištích s délkou směny 8 až 12 hodin.....	133
2.7.4	Hodnocení pracovní tepelné zátěže na pracovištích s neuniformní tepelnou zátěží.....	133
2.7.5	Hodnocení pracovní tepelných podmínek na venkovních pracovištích	137

2.8	Náhradní opatření	138
2.8.1	Režimová opatření.....	138
2.8.2	Pitný režim	141
2.8.3	Ochranné obleky pro práci v expozici vysokým teplotám a sálavému teplu.....	144
2.9	Poškození organismu z nadměrné tepelné zátěže	145
2.9.1	Úpal.....	145
2.9.2	Vyčerpání z horka	145
2.9.3	Křeče z horka	145
2.9.4	Úžeh	145
2.10	Hodnocení pracovně tepelných podmínek při práci v chladu	146
2.11	Poškození organismu z nadměrné chladové zátěže	149
2.11.1	Celkové účinky chladu	149
2.11.2	Lokální účinky chladu	150
2.12	Literatura.....	150
3	POHYBOVÁ AKTIVITA	153
3.1	Význam pohybové aktivity	153
3.2	Vytrvalostní trénink	154
3.2.1	Vliv vytrvalostního tréninku na jednotlivé systémy	157
3.2.2	Vliv vytrvalostního tréninku na kardiovaskulární systém	158
3.2.3	Vliv vytrvalostního tréninku na respirační systém.....	160
3.2.4	Vliv vytrvalostního tréninku na vegetativní nervový systém.....	162
3.3	Silový trénink	164
3.3.1	Tréninkové metody.....	166
3.4	Doručení WHO pro pohybovou aktivitu populace	167
3.5	Literatura.....	168
4	METODY VYŠETŘOVÁNÍ FYZICKÉ ZDATNOSTI V PRACOVNÍM LÉKAŘSTVÍ	169
4.1	Zátěžové testy a jejich využití	169
4.2	Rozdělení zátěžových testů podle způsobu zatěžování	170
4.3	Hodnoty sledované v rámci zátěžových testů	173
4.4	Hodnocení výsledků zátěžových testů	180
4.5	Aerobní a anaerobní práh a jejich využití	182
4.6	Literatura.....	186
5	ANTROPOMETRICKÉ METODY VE FYZIOLOGII PRÁCE	188
5.1	Antropometrie v České republice	188
5.2	Základní antropometrické hodnoty a jejich měření	188
5.2.1	Hmotnost těla.....	189
5.2.2	Výškové a délkové rozměry	189
5.2.3	Šířkové rozměry	191
5.2.4	Obvodové rozměry	192
5.3	Měření podkožního tuku a aktivní (tukuprosté) hmoty	193

5.3.1	Měření tělesného tuku metodou BMI (Body mass Index).....	193
5.3.3	Měření tělesného tuku metodou bioelektrické impedanční analýzy (BIA)	196
5.3.4	Měření složení těla metodou duální rentgenové absorpciometrie	197
5.4	Literatura.....	198
6	ERGONOMICKÉ POŽADAVKY NA PRACOVNÍ MÍSTO.....	199
6.1	Ergonomie – věda o optimalizaci lidské činnosti.....	199
6.2	Antropometrie současné doby.....	201
6.3	Ergonomie pracovního místa	202
6.3.1	Ergonomie práce v kanceláři	203
6.3.2	Ergonomie práce v průmyslové výrobě.....	205
6.4	Hodnocení ergonomie pracovního místa.....	208
6.5	Ergonomie pracovního prostředí	213
6.6	Literatura.....	216
7	MANIPULACE S BŘEMENY.....	217
7.1	Rizikové faktory při manipulaci s břemeny.....	217
7.2	Limitní hodnoty hmotnosti ručně manipulovaných břemen.....	217
7.2.1	Hmotnost ručně manipulovaných břemen mužem.....	217
7.2.2	Hmotnost břemen ručně manipulovaných ženou	218
7.2.3	Přeprava břemen pomocí jednoduchých bezmotorových prostředků	218
7.2.4	Zvedání a přenášení břemen těhotnými a kojícími ženami, matkami do konce devátého měsíce po porodu a mladistvými.....	218
7.3	Zásady pro správnou manipulaci s břemeny.....	219
7.4	Literatura.....	224
8	REAKCE ORGANISMU NA ZVÝŠENÝ A SNÍŽENÝ TLAK.....	225
8.1	Reakce organismu na zvýšený barometrický tlak.....	225
8.1.1	Práce pod vodou	225
8.1.2	Dekomprese v letectví	229
8.1.3	Léčebná hyperbarie	229
8.2	Reakce organismu na snížený atmosférický tlak	230
8.2.1	Akutní horská nemoc.....	234
8.2.2	Chronická horská nemoc	237
8.3	Literatura.....	246
9	BIOLOGICKÉ RYTMY A SMĚNOVÁ PRÁCE.....	247
9.1	Biologické rytmy	247
9.1.1	Řízení biologických rytmů	247
9.2	Noční práce a práce směnová	249
9.2.1	Pracovní výkon.....	249
9.2.2	Zdravotní potíže spojené s noční prací a prací ve vícesměnových provozech.....	250
9.2.3	Sociální dopady směnové práce	251
9.3	Zásady pro zavádění směnové práce.....	251

9.4	Zásady pro zařazování osob do třisměnných provozů a na noční práci	252
9.5	Literatura.....	252
10	ZAČLEŇOVÁNÍ MLADISTVÝCH, ŽEN A SENIORŮ DO PRACOVNÍHO PROCESU	253
10.1	Fyziologické zvláštnosti vyvíjejícího se organismu a zásady pro začleňování mladistvých do pracovního procesu.....	253
10.2	Fyziologické zvláštnosti ženského organismu a zásady pro začleňování žen do pracovního procesu.....	254
10.3	Fyziologie práce seniorů	255
10.3.1	Příčiny stárnutí.....	256
10.3.2	Příznaky stárnutí	257
10.3.3	Pracovní uplatnění seniorů	260
10.4	Literatura.....	260
	Použité symboly	261